

Nr 281.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till bostadshus för postverkets räkning i Boden; given Stockholms slott den 23 maj 1941.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Edgar Rosander.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 maj 1941.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför t. f. chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Rosander.

I skrivelse den 4 mars 1941 har *generalpoststyrelsen* hemställt om anvisande av medel för inköp av två tomter i Boden och för uppförande därå av ett bostadshus för postpersonal.

Generalpoststyrelsen anför till en början, att Norrbottenskretsen av svenska postmannaförbundet i skrivelse till styrelsen den 24 januari 1941 hemställt, att styrelsen måtte gå i författning om byggande av ett bostadshus i Boden för postverkets tjänstemän, färdigt att tagas i bruk den 1 oktober 1941.

Bihang till riksdagens protokoll 1941. 1 saml. Nr 281.

I sin skrivelse hade personalorganisationen om läget på bostadsmarknaden bland annat anfört följande:

Sedan mer än ett år tillbaka har bostadsbrist varit rådande i Boden. Den bostadsreserv, som fanns i staden vid tiden för krigets utbrott, var så ringa att den i huvudsak absorberades vid omflyttningarna den 1 oktober 1939. Redan då hade bostadsproduktionen i staden förlamats på grund av de begynnande krisförhållandena, och på vårsidan 1940 avstannade den så gott som fullständigt. Under 1940 ökades stadens befolkning med 703 personer. Ökningen har fortsatt med omkring 60 personer under första hälften av januari i år. Den stora inflyttningen till staden, som ägt rum under de senaste två åren, visar ingen tendens att avmattas. Äktenskapsfrekvensen har under de senaste åren varit rekordartad, vilket också utgör ett tryck på bostadsmarknaden. Den bostadsbrist, som sålunda uppkommit, har stadigt förvärrats och hotar att bli katastrofal, om bostadsbeståndet inte får tillskott inom den närmaste tiden. Enligt uppgift, som den 24 januari 1941 inhämtats från Bodens hyresgästförening, sakna ett 60-tal familjer bostadslägenheter. Det förekommer även i stor utsträckning att lägenheter avsedda för en familj numera delas av två familjer. Härtill kommer att ett betydande antal bostadslägenheter, som ur folkhälsans synpunkt rätteligen borde ha varit utdömda för länge sedan, alltjämt måste tjäna som bostäder. En stor del av bostadsbeståndet i övrigt är i ett sådant skick, att den icke kan anses lämplig för bostadsändamål synnerligast vintertid.

Man har länge väntat att de kommunala myndigheterna skulle ingripa för att avhjälpa eller åtminstone lindra bostadsbristen i staden. Något initiativ i den vägen har dock ännu inte förmärkts. Man torde också kunna utgå ifrån, att någon bostadsproduktion från stadens sida inte kommer i gång inom överskådlig framtid.

Som en illustration av bostadsbristen kan anföras, att en posttjänsteman, som erhållit placering i Boden, fått återföras till sin förra placeringsort, enär han icke kunde erhålla bostad inom staden eller i dess närmaste omgivning.

Av generalpoststyrelsen gjorda undersökningar bestyrkte, anför styrelsen vidare, i allt väsentligt riktigheten av vad personalorganisationen meddelat om bostadsbristen i Boden. För styrelsen hade uppgivits, att trettiofem familjer hösten 1940 saknade möjligheter att anskaffa bostad och måste in-kvarteras i kyrkstugor, vilka tidigare utdömts såsom odugliga till bostäder. Det vore även ytterst svårt att uppbringa enkelrum.

Bodens betydelse som militär förläggningssort hade, fortsätter styrelsen, under de senaste åren väsentligt ökats, och detta hade verksamt bidragit till den ökade inflyttningen till staden och därmed till skärpningen av krisen på bostadsmarknaden, ett förhållande, som med sannolikhet komme att göra sig gällande lång tid framåt. För postverkets personal hade bostadsbristen medfört, att en överkontrollör och en brevbärare i Boden för närvarande saknade bostadslägenheter. En överpostiljon vore uppsagd till den 1 oktober 1941 och hade ingen möjlighet att skaffa sig ny bostad. En till Boden förflyttad tjänsteman hade måst flyttas till annan ort, enär han icke kunnat få bostad för sin familj. För en nyutnämnd överpostiljon och för en överpostiljon, som komme att tillsättas inom den närmaste tiden, torde några bostäder icke stå att uppbringa, och samma förhållande bleve det sannolikt även för den blivande innehavaren av en ny överpostexpeditörsbefattning. Detsamma kunde

befaras komma att, så länge bostadsbristen varade, bliva fallet i fråga om praktiskt taget varje posttjänsteman, som förflyttades till Boden.

Svårigheten för postverkets tjänstemän att erhålla bostad vållade, framhåller generalpoststyrelsen, jämväl betydande olägenheter för postverket. Här om anför styrelsen:

Återbesättandet av ledigblivande befattningar i Boden försvåras avsevärt därigenom, att åtskilliga kompetenta tjänstemän, som under normala förhållanden skulle anmält sig som sökande, givetvis avskräckas därifrån av vetskapen om bristen på bostäder och om att eventuellt åtkomliga lägenheter följaktligen i regel äro jämförelsevis både dåliga och dyra. Bortsett från att detta förhållande är till förfång för de tjänstemän, som av angiven orsak anse sig böra avhålla sig från att söka en befattning i Boden, kommer bostadsbristen härigenom att i längden inverka menligt på rekryteringen av postverkets befattningshavare å orten. Särskilt för en ur såväl militär som postal synpunkt så viktig ort som Boden är detta ett betänkligt förhållande.

Bostadsbristen försakade därjämte direkta ekonomiska förluster för postverket, fortsätter generalpoststyrelsen. Enligt 5 § kungörelsen den 22 juni 1939 (Sv. förf.-saml. nr 429) angående ersättning för flyttningskostnad enligt civila och militära avlöningsreglementena ägde nämligen befattningshavare uppbära ersättning för den merutgift, som på grund av flyttning uppstått därigenom, att han nödgats vidkännas kostnad för såväl förutvarande som ny bostad. På grund av bostadsbristen i Boden åsamkades postverket därför extra utgifter i form av ersättning för dylik dubbelhyra till varje tjänsteman, som förflyttades till Boden och som nödgades för familjens räkning behålla sin bostad å den förutvarande tjänstgöringsorten.

Om behovet för postverket att låta uppföra bostadshus åt tjänstemännen anför generalpoststyrelsen, att sådant i allmänhet icke föreläge, samt fortsätter:

Då särskilda förhållanden givit anledning därtill, har emellertid postverket tidigare låtit bygga bostadshus för sin personal. De flesta av dessa ha tillkommit genom 1920 års riksdags beslut att anslå ett större belopp till uppförande av bostadshus för tjänstemän vid de affärsdrivande verken. Detta beslut synes väsentligen ha föranletts av då rådande allmänna bostadsbrist i riket. Vid ärendets behandling i statsrådet hade föredragande departementschefen bland annat givit uttryck åt den uppfattningen, att vissa tjänstemannakategorier, för vilkas bostadsbehov staten dittills icke sörjt, lämpligen borde i görlig omfattning beredas bostad genom statens försorg. Särskilt vore så fallet med tjänstemän, som måste vara bosatta å ort, där synnerliga svårigheter föreläge att överhuvud kunna erhålla bostad eller där andra vägande skäl för ett statens bostadsbyggande föreläge.

Detta uttalande synes även nu kunna läggas till grund för ett bedömande av föreliggande spörsmål.

Ehuru någon sådan allmän bostadsbrist, som rådde, då det av generalpoststyrelsen nu återgivna uttalandet gjordes, icke föreläge för närvarande, medförde dock enligt styrelsen bostadsbristen i Boden sådana olägenheter för postverket och dess tjänstemän, att ett statligt ingripande för att minska svårigheterna syntes vara motiverat. Det vore härvid icke blott angelägenheten att sörja för drägliga villkor för tjänstemännen, som påverkade generalpoststyrelsens inställning till frågan, utan även och i lika hög grad hänsyn till

postarbetets behöriga bedrivande och en tillfredsställande personalrekrytering. Ur nu anförda synpunkter ansåge generalpoststyrelsen angeläget, att ett bostadshus i Boden för verkets tjänstemän komme till stånd snarast möjligt.

Av generalpoststyrelsen verkställda undersökningar och bedrivna underhandlingar rörande möjligheterna att erhålla tomtmark i Boden för byggande av ett bostadshus hade, meddelar styrelsen härefter, givit vid handen, att goda och lämpligt belägna tomter för närvarande kunde förvärfvas för jämförelsevis billigt pris. Härom anför styrelsen:

Staden har bland annat till salu tre tomter invid Kyrkgatan, nämligen

tomt nr 1, kv. Pinien, 1,250 m ² , pris 6,950 kronor,
» » 9, » » , 1,215 » , » 5,100 » ,
» » 2, » » , 1,053 » , » 4,760 » .

Dessa tomter ligga centralt i staden men icke vid någon stor trafikled. Läget synes styrelsen därför vara mycket gott, och även i övrigt synas tomterna väl lämpa sig för bostadsbebyggelse. De äro emellertid var för sig för små för uppförande av en byggnad av tillräcklig storlek, varför det är nödvändigt köpa två tomter.

Tomterna nr 2 och 9 äro belägna på ömse sidor om tomten nr 1. Hinder möter icke att sammanlagga tomt nr 1 med antingen nr 2 eller nr 9 till en tomt. Priset bleve i förra fallet 11,710 kronor (för 2,303 kvadratmeter) och i senare fallet 12,050 kronor (för 2,465 kvadratmeter). Enligt generalpoststyrelsens uppfattning vore det lämpligast att göra en sådan sammanläggning av tomterna nr 1 och 9. Härigenom erhöles icke blott utrymme för en tillräckligt stor byggnad utan även möjlighet att ställa mindre trädgårdsland till hyresgästernas förfogande.

För att tillförsäkra statsverket förhandsrätt till de angivna tomterna har generalpoststyrelsen avslutat ett i avskrift vid styrelsens förevarande skrivelse fogat, av statsmakternas godkännande beroende kontrakt med Bodens stad om förvärf av tomterna för en köpeskilling av 12,000 kronor.

Vidare har styrelsen meddelat, att styrelsen uppdragit åt arkitekten Lars-Erik Lallerstedt att utarbeta förslagsritningar till ett bostadshus å förenämnda tomtområde, vilka ritningar ävensom en av samme arkitekt uppgjord kostnadsberäkning jämväl finnas fogade vid styrelsens ifrågavarande skrivelse. Av ritningarna framgår, att förslaget innebär uppförande av en huvudbyggnad i två våningar längs Kyrkgatan och en mindre flygel i en våning med delvis inredd vind utmed Brogatan. Generalpoststyrelsen anför närmare härom:

Huvudbyggnaden, med en längd av 47 meter, skulle innehålla 10 lägenheter om 2 rum och kök samt 4 med kokvrå försedda enrumslägenheter. Lägenheterna äro grupperade omkring tre trapphus, vartdera med sin särskilda ingång från Kyrkgatan. Flygelbyggnaden skulle innehålla en lägenhet om fyra rum, jungfrukammare och kök, varav två rum å vinden, och ha egen ingång från Brogatan.

Källare skall inredas under hela byggnaden med undantag av en del av flygelbyggnaden. I källaren skulle, förutom förvaringsrum för hyresgästerna samt pann- och bränslerum, anordnas gemensam tvättstuga med skilda tork- och mangelrum samt skyddsrum.

Tvårumslägenheterna ha en yta av cirka 60 kvadratmeter. De äro alla försedda med badrum och köken äro utrustade med elektriska spisar. I enrumslägenheterna, vilkas golvyta är hälften så stor, har badrummet ersatts med duschrum.

Enligt den föreliggande kostnadsberäkningen belöpa sig byggnadskostnaderna till 274,000 kronor. Den ekonomiska innebörden av byggnadsförslaget framgår av följande av generalpoststyrelsen gjorda sammanställning:

	Kronor
Köpeskilling för tomtmark	12,000
Beräknad kostnad för byggnad	274,000
	Summa kronor 286,000
Beräknade hyror för lägenheterna:	
1 stycken à 2,450 kronor per år	2,450
10 » » 1,200 » » »	12,000
4 » » 650 » » »	2,600
	Summa kronor 17,050

Denna hyresinkomst motsvarar omkring 6 procent av 286,000 kronor.

Under åberopande av vad generalpoststyrelsen sålunda anfört hemställer styrelsen, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen att anvisa *dels* för inköp av tomterna nr 1 och 9 i kvarteret Pinien i Boden ett reservationsanslag av 12,000 kronor, *dels ock* för uppförande å dessa tomter av ett bostadshus i huvudsaklig överensstämmelse med de upprättade förslagsritningarna ett reservationsanslag av 274,000 kronor.

Med skrivelse den 25 april 1941 har generalpoststyrelsen överlämnat ett av styrelsen hos *byggnadsstyrelsen* inhämtat yttrande över förslaget till bostadsbyggnaden i Boden. I yttrandet har byggnadsstyrelsen meddelat, att styrelsen icke hade något att erinra mot de upprättade byggnadsritningarna. Vad kostnadsberäkningen angående hade styrelsen funnit kostnaderna, 274,000 kronor, väl lågt beräknade men ansett beloppet dock vara tillräckligt, om icke ytterligare fördyringar inträffade.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att en allvarlig bostadsbrist är rådande i Boden. Denna torde icke vara av tillfällig karaktär, utan man synes hava anledning räkna med svårigheter för en relativt lång tid framåt att erhålla tidsenliga och i övrigt lämpliga bostäder i staden.

Såsom i det föregående påvisats innebär det i Boden rådande läget å bostadsmarknaden avsevärda olägenheter icke blott för postpersonalen utan även direkt för postverket. Sålunda lär en under längre tid förefintlig bostadsbrist inverka menligt på rekryteringen av postverkets befattningshavare å orten. Då Boden ur postal synpunkt är av särskild betydelse, synes ett sådant förhållande vara av betänklighet art. Vidare förorsakar bostadsbristen stundom postverket direkta ekonomiska förluster i samband med förflyttning av tjänstemän till staden, då dessa kunna tvingas hyra två bostäder, en för familjen å den föregående tjänstgöringsorten och en för sig själva i Boden.

Departements-
chefen.

Då privat byggnadsverksamhet av någon betydelse icke torde vara att förvänta i Boden under de närmaste åren, synes det mig under föreliggande förhållanden vara angeläget, att åtgärder vidtagas i syfte att bereda möjligheter för postpersonalen att erhålla bostäder i staden. Då det syntes mig lämpligast att staten i ett fall som det förevarande icke själv inträdde som byggherre har jag genom statens byggnadslånebyrå låtit undersöka möjligheterna att med hjälp av statlig kreditgivning få i gång bostadsbyggande i Boden. Undersökningarna hava emellertid lämnat negativt resultat. Vid dylikt förhållande torde icke återstå annat än att genom statsverkets försorg låta uppföra en byggnad för postverkets räkning. Det må här erinras, att statsmakterna vid tidigare tillfällen anvisat medel för tillgodoseende av bostadsbehovet för tjänstemännen vid kommunikationsverken å sådana orter, där bostäder på annat sätt icke kunnat anskaffas.

Enligt generalpoststyrelsens förevarande förslag skulle för postverkets räkning tomtmark inköpas och ett bostadshus uppföras därå. Den till inköp föreslagna tomtmarken utgöres av tomterna nr 1 och 9 i kvarteret Pinien och betingar ett pris av 12,000 kronor, vilket motsvarar ungefär 4 kronor 90 öre per kvadratmeter. Å nämnda tomter skulle enligt de i ärendet föreliggande ritningarna uppföras ett bostadshus, bestående av en huvudbyggnad i två våningar och en mindre flygel i en våning. I huset skulle inrymmas 1 lägenhet om fyra rum, jungfrukammare och kök, 10 lägenheter om vardera 2 rum och kök samt 4 enrumslägenheter med kokvrå. Kostnaderna för byggnadsföretaget äro beräknade till 274,000 kronor. Hyresinkomsterna hava beräknats uppgå till sammanlagt 17,050 kronor. Detta belopp motsvarar omkring 6 procent av byggnadskostnaden jämte köpeskillingen för tomtmarken. Ehuru denna förräntning i och för sig icke torde kunna anses fullt tillfredsställande, torde emellertid densamma med hänsyn till de i ärendet anförda omständigheterna få anses godtagbar. Då ej heller de för byggnadsföretaget uppgjorda ritningarna givit mig anledning till erinran, vill jag tillstyrka, att medel anvisas för genomförandet av generalpoststyrelsens förslag. Jag förutsätter därvid, att hinder icke kommer att möta mot den av generalpoststyrelsen förordade sammanläggningen av de till inköp föreslagna tomterna.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bostadshus för postverkets räkning i Boden* för budgetåret 1941/42 å kapitalbudgeten under rubrik Statens affärsverksfonder, Postverket, anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 286,000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

A. C. F. v. Krusenstierna.